

УДК 340.12.001
ББК 67.0
М 34

Відповідальні за випуск:

О.О. Нанарова – член Секретаріату Асоціації випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Асоціація випускників Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Матеріали VII Всеукраїнської наукової конференції «Теорія та практика сучасної юриспруденції». – Х.: ФОП Бровін О.В., 2016. – 460 с.
ISBN 978-617-7256-29-7

М 34

Тези друкуються мовою авторів у авторській редакції.

Адреса редакційної колегії: вул. Пушкінська, 77, к. 222П, Харків, 61024, України.

УДК 340.12.001
ББК 67.0

**© Асоціація випускників
Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого**

ISBN 978-617-7256-29-7

В то же время был принят закон про национально-территориальную автономию, который признавал право на самоопределение за тремя наибольшими национальными группами – россиянами, поляками и евреями. Также такое право могли своими действиями приобрести греки, татары, молдаване, болгары, белорусы и немцы.

Таким образом, принятие Четвертого Универсала стало значимым событием для всей украинской истории. Все завоевания национально-демократической революции привели к логическому финалу: провозглашению независимости. Хотя в то время и не удалось отстоять соборную независимую Украину, но именно это идея крепко вкоренилась в тысячах умах и давала толчок на будущую борьбу.

Матам Юрій Ігорович

*кандидат юридичних наук, асистент
кафедри теорії держави і права
НЮУ ім. Ярослава Мудрого*

ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ В МЕХАНІЗМІ ПОДОЛАННЯ ПРОГАЛИН У НАЦІОНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ: ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Ратифікація Україною Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. покладає на нашу державу обов'язок неухильного додержання зобов'язань за цим міжнародно-правовим документом, зокрема, щодо реального втілення верховенства права, гарантування прав людини та основних свобод, усвідомлення останніх як фундаментальної правової цінності.

Необхідність визнання обов'язковості практики Європейського суду з прав людини законодавчо ґрунтується на нормах п. 1 Закону України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції» від 17.07.1997 р., згідно якого Україна повністю визнає на своїй території дію статті 46 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (далі – Конвенції) щодо визнання обов'язковою і без укладення спеціальної угоди юрисдикцію Європейського суду з прав людини в усіх питаннях, що стосуються тлумачення і застосування Конвенції, а також ст. 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» від 23.02.2006 р., де зазначено, що суди застосовують при розгляді справ Конвенцію та практику Суду як джерело права.

У розвиток наведених законодавчих положень Пленумом Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ у його постанові № 13 від 19 грудня 2014 р. сформульована правова позиція, відповідно до якої міжнародні договори України, які набрали чинності, можуть завдяки своєму пріоритету над нормами відповідних законодавчих актів України змінювати регулювання правових відносин, установлених законодавством України. При цьому вказується, що під час розгляду конкретної судової справи вирішення (подолання) колізії між нормою міжнародного договору України і нормою іншого законодавчого акта України належить до компетенції суду (див. Преамбулу до вищевказаної постанови Пленуму).

Отже, на сьогодні для України, як держави-учасниці Ради Європи, наявні всі підстави для застосування положень Конвенції та практики Суду усіма юрисдикційними органами держави з моменту оприлюднення. В практичній площині наведене означає, що в умовах недосконалості окремих норм національного законодавства, повної або часткової відсутності правового регулювання національні суди мають вирішувати такі справи безпосередньо на підставі положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також практики Європейського суду з прав людини. Водночас при застосуванні національними судами положень Конвенції і практики Суду необхідно враховувати наступне: (а) положення Конвенції та рішення Суду мають верховенство над національним правом для держав-учасниць; (б) якщо права не передбачені в Основному Законі, їх реалізація можлива безпосередньо на підставі положень Конвенції; (в) наявність

прогалини в національному законодавстві не перешкоджає особі апелювати в національному суді до норм Конвенції, а національним судам – виносити на їх основі рішення, у тому числі у випадку наявності прогалини щодо тих прав і свобод людини, які встановлені Конвенцією або рішеннями Суду; (г) у випадках, коли законодавче регулювання на національному рівні здійснювалось на підставі рішення Суду (тобто після фактичної констатації Судом відповідної прогалини), при застосуванні цих норм необхідним є звернення до положень Конвенції або практики Суду, оскільки інший підхід унеможливить застосування таких норм національного законодавства у світлі міжнародних стандартів прав людини.

Слід погодитись із думкою І. Кретової, яка справедливо відзначає, що ефективне впровадження правових позицій Суду щодо змісту гарантованих Європейською конвенцією прав і свобод може бути досягнуто тільки за умови їх врахування при тлумаченні положень про права людини у процесах нормотворчості та правозастосування, а також при правотлумаченні як самостійній формі діяльності держави (передусім, у конституційній юриспруденції) [1, с. 18].

В Україні проблемною наразі залишається ситуація, коли судова практика не визнає де-факто прямої дії норм про права людини та основні свободи у так званих важких справах, коли ці норми не можуть застосовуватися судами безпосередньо, а потребують конкретизації шляхом прийняття відповідних законів, які б визначали зміст цих прав та встановлювали б обмеження їх реалізації. Така позиція суперечить принципу прямої дії норм Конституції, відповідно до якого «звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі норм Конституції України гарантується» (ч. 3 ст. 8 Конституції України). Зазначене вказує на те, що суди не можуть відмовляти у здійсненні правосуддя на підставі відсутності конкретизуючого законодавства або наявності прогалин у законодавстві. У таких випадках практика Європейського суду з прав людини покликана відігравати вирішальну роль, адже остання разом із положеннями Конвенції має прямо застосовуватися національними судами як правовий інструмент, покликаний компенсувати відсутність конкретизуючого законодавства, а також сприяти вирішенню юридичних справ за умов наявності прогалин у національному законодавстві.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кретьова І. Ю. Тлумачення права: доктрини, розвинуті Європейським судом з прав людини : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01. «Теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / І. Ю. Кретьова. – Харків, 2015. – 23 с.

Матвеева Тетяна Олексіївна
доцент кафедри історії держави і права
України та зарубіжних країн
НЮУ ім. Ярослава Мудрого

ДЖЕРЕЛА « ПРАВ, ЗА ЯКИМИ СУДИТЬСЯ НАРОД МАЛОРОСІЙСЬКИЙ» 1743 року

Тривалий час українські землі перебували у складі Російської та Австро-Угорської імперії, а згодом – Радянського Союзу, тому нам – українцям необхідно концептуально переосмислити процес розвитку нашої держави та її права.

В умовах ринкової економіки в Україні відбувається підвищений інтерес громадян до історії права. Науковці-правознавці повинні об'єктивно дослідити законодавство Гетьманщини, що має велике значення в умовах вдосконалення чинного законодавства України. Актуальність дослідження законодавства зумовлена тим, що впродовж періоду Гетьманщини – правові норми регулювали суспільні відносини між учасниками цивільного обороту, ними на практиці керувалися судові установи Лівобережної України (Гетьманщини), для яких вони були юридичними посібниками.